

Op zoek naar een simpele excretienorm per bedrijf

Het nieuwe mestbeleid is robuust en eenvoudig, maar ook weinig stimulerend voor melkveehouders om vernieuwend met de mineralenstromen om te gaan. Dat kan veranderen als ze de kans krijgen aan te tonen dat de stikstofuitstoot per koe op hun bedrijf lager is dan de forfaitaire norm. Koeien en Kansen wil daar komende twee jaar een goede methode voor bedenken.

Door ir. Diederik Sleurink

Bij Minas leverde zuinig omgaan met stikstof en fosfaat in het voer minder verliezen op; zo kwam er meer mestafzetruimte op het eigen bedrijf. Het nieuwe beleid is tot nu toe minder flexibel. Zo staat vast hoeveel stikstof koeien onder de staart uitstoten. Voor een koe die 7.500 kg melk per jaar geeft, ligt dat op 137 kg stikstof. Na aftrek van ammoniakverluchting (17 kg) en een correctie voor onnauwkeurigheid (5%, ofwel 6 kg N) is elke koe goed voor 114 kg stikstof. Bij hogere melkgiften horen hogere forfaitaire normen

(8 kg N per 1.000 kg melk). Zo ligt vast hoeveel mest er op het bedrijf kan worden gebruikt. Meer stikstof betekent dan extra mestafvoer. Veehouders staan gereser-

veerd tegenover deze forfaitaire excretienormen. De werkelijke excreties kunnen immers variëren van 90 tot wel 160 kg stikstof per koe. Wie onder de 114 kg blijft, heeft in werkelijkheid een lagere mestproductie dan de norm en moet dus het theoretische teveel aan mest afvoeren.

Mooie uitgangspositie

De veehouders van Koeien en Kansen gaan komende twee jaar aan de slag met het nieuwe mestbeleid. Zij haalden eerder aansprekende resultaten met een bedrijfseigen aanpak van Minas. Minister Veerman houdt bij het nieuwe mestbeleid, dat in 2006 ingaat, nog de mogelijkheid open van een verfijnde aanpak. Het is aan Koeien en Kansen aan te tonen of een variabele excretienorm op basis van bedrijfsomstandigheden mogelijk is. „Koeien en Kansen heeft een mooie uitgangspositie voor dit onderzoek”, vertelt Léon Sebek van ASG. „We kunnen met de gegevens uit het verleden berekenen wat de werkelijke N-excreties waren op de bedrijven van de deelnemers. Met de gegevens van komende twee jaar zullen de gevolgen van de gebruiksnormen op de excretie zichtbaar worden.”

Die inspanning zal niet automatisch leiden tot een bedrijfsspecifieke excretienorm. Sebek: „Allereerst moet een werkwijze gevonden worden om de bedrijfsspecifieke excretie op het gemiddelde veehouderijbedrijf te meten. Die werkwijze moet

de melkveehouders aanspreken. En het moet acceptabel zijn voor de overheid, dus onderbouwd, inzichtelijk en fraudebestendig.”

Tweederde K&K onder de norm

Sebek heeft al ideeën waar Koeien en Kansen aangrijpingspunten moet vinden voor het beïnvloeden van de excretie. De koe gebruikt de met voereiwit opgenomen stikstof voor de stofwisseling en voor het aanmaken van melkeiwit. Een klein deel (zo'n 2 kg) wordt vastgelegd in het lichaam voor jeugdgroei en bij vorming van een kalf. De rest is overtollig en komt met de mest en urine mee. „Je ziet twee interessante aangrijpingspunten: de opname via het voer en het eiwit in de melk”, zegt Sebek. „Dus draait het eigenlijk om precies hetzelfde als waar het in Minas omging: het verbeteren van de omzetting van voereiwit in melkeiwit.”

In Koeien en Kansen zijn de deelnemers daar al jaren mee bezig. Je zou mogen verwachten dat zij eenvoudig kunnen laten zien dat ze met een goed mineralenbeleid onder de forfaitaire norm uitkomen. Sebek pakt de cijfers van alle deelnemers. Daaruit blijkt dat de werkelijke stikstofexcretie op de bedrijven in 2001 en 2002 uiteenliep van 93 tot 129 kg per koe per jaar. De forfaitaire stikstofexcretie zou in die periode gevarieerd hebben van 104 tot 137 kg per koe per jaar. Op tweederde van de deelnemende bedrijven zou de werkelijke stikstofuitscheiding per koe onder de forfaitaire norm zijn gebleven. Sebek: „Eenderde zat er nog boven. Het is dus niet vanzelfsprekend dat bedrijven die met Minas vooroplepen een gunstige N-excretie hebben.”

Voor de verschillen heeft Sebek een paar verklaringen. De bedrijven op zand scoren meestal beter dan die op klei. Meer snijmais in het rantsoen lijkt ook gunstiger

voor de stikstofuitscheiding. En naarmate bedrijven hun vee meer weiden, is het juist lastiger om onder de norm te blijven. Het is dan waarschijnlijk moeilijker de koeien op de norm te voeren.

Ureum als graadmeter?

Sebek denkt de stikstofexcretie te kunnen beïnvloeden. „Maar het is de vraag of veehouders eenvoudig de werkelijke excretie kunnen meten, om te mogen afwijken van de forfaitaire norm.” Sebek heeft daar wel ideeën over. De meest nauwkeurige optie is het meten en registreren van alle aanvoer- en afvoerposten. Dat zal waarschijnlijk leiden tot te veel administratie. Een eenvoudiger manier is het ureumgetal te nemen als 'voorspeller' van de stikstofuitstoot. Een derde mogelijkheid is een combinatie van het ureumgetal met wat aanvullende gegevens. Sebek ziet veel in het gebruik van ureum. Het ureumgetal is een maat voor het stikstofgebruik in de koe. Volgens Sebek is dat getal een goede maatstaf, al zijn er aanwijzingen dat de betrouwbaarheid ervan de wetenschappelijke toetsing niet doorstaat. „Het lijkt er dus op, dat we aanvullende controlepunten nodig hebben om tot een aanvaardbare bepaling te komen.”

Conclusie

Komende twee jaar zoekt Koeien en Kansen naar een meetmethode voor een excretienorm per bedrijf. Allereerst wil het project aantonen dat de forfaitaire en werkelijke stikstofuitscheiding uiteenlopen. Vervolgens wordt bekeken wat het effect is van de gebruiksnormen van het nieuwe mestbeleid op de stikstofexcretie. Ten slotte gaat Koeien en Kansen op zoek naar een meetmethode om de bedrijfsspecifieke uitstoot vast te stellen. Deze wordt voorgesteld aan de sector en beleidsmakers.

